

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/saga>

Avrupa Birliği'nin Dini Motifli Terör Örgütleriyle Mücadelesinde Arap Baharının Etkileri

The Effects of the Arab Spring in the European Union's Fight Against Religiously Motivated Terrorist Organizations

Doğancan BAY ^{1*}

¹ Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Güvenlik Araştırmaları Programı, 34334, Beşiktaş – İstanbul.

Makale Bilgisi

Araştırma makalesi
Başvuru: 10.03.2024
Düzeltilme: 26.06.2024
Kabul: 12.08.2024

Keywords

European Union,
Terrorism,
Arab Spring,
Security Policies,
Defense Policies

Anahtar Kelimeler

Avrupa Birliği,
Terörizm,
Arap Baharı,
Güvenlik Politikaları,
Savunma Politikaları

Özet

Çalışmanın amacı, Arap Baharının Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde olumsuz yönde etkilediğinin gösterilmesidir. Çalışmada Arap Baharı'nın ortaya çıkmasından itibaren Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde yaşadığı sorunları ve geliştirdiği güvenlik ve savunma politikaları incelenmektedir. Bu bağlamda Arap Baharından itibaren AB'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesine yönelik geliştirdiği güvenlik ve savunma politikaları çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Çalışma, Arap Baharının etkisiyle Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesinde karşılaştığı sorunları ve yaşanan terör saldırılarını ele alması bakımından önem taşımaktadır. Bununla birlikte Arap Baharından itibaren Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesine yönelik geliştirdiği güvenlik ve savunma politikalarını göstermesi açısından da ayrı bir önem taşımaktadır. Çalışmada resmi kaynaklar, akademik kaynaklar, haber, kitap ve gazete yazısı gibi bulgulardan yararlanılmıştır. Çalışmada, "Arap Baharı, Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesini nasıl etkilemiştir?", "Arap Baharının etkisiyle Avrupa Birliği'nde hangi dini motifli terör saldırıları meydana gelmiştir?" ve "Arap Baharından itibaren Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesine yönelik oluşturulan güvenlik ve savunma mekanizmaları nelerdir?" sorularına yanıt aranmaktadır.

Abstract

The aim of the study is to show that the Arab Spring has negatively affected the European Union's fight against religiously motivated terrorist organizations. The study examines the problems experienced by the European Union in its fight against religiously motivated terrorist organizations since the emergence of the Arab Spring and the security and defense policies it has developed. In this context, the security and defense policies developed by the EU since the Arab Spring to combat religiously motivated terrorist organizations constitute the scope of the study. The study is important in terms of addressing the problems encountered by the European Union in its fight against religiously motivated terrorism and the terrorist attacks that have taken place under the influence of the Arab Spring. In addition, it is also of particular importance in terms of showing the security and defense policies developed by the European Union since the Arab Spring to combat religiously motivated terrorist organizations. The study utilizes findings such as official sources, academic sources, news, books and newspaper articles. In addition, the study seeks to answer the questions of "How did the Arab Spring affect the European Union's fight against religious-motivated terrorist organizations?", "Which religious-motivated terrorist attacks have occurred in the European Union as a result of the Arab Spring?" and "What are the security and defense mechanisms established by the European Union since the Arab Spring to combat religious-motivated terrorist organizations?"

* Doğancan BAY, dogancanby96@gmail.com

1. GİRİŞ

Terörizm, dini motifli terör örgütlerinden biri olan El Kaide'nin 11 Eylül saldırılarının gerçekleşmesinden itibaren bölgesel bir sorun olmaktan çıkıp "uluslararası terörizm" adını alarak küresel bir sorun haline gelmiştir. Bununla birlikte 11 Eylül saldırılarının gerçekleşmesiyle "dini motifli terörizm" uluslararası bir tehdit haline gelmiştir. 11 Eylül saldırıları, Avrupa Birliği'nin güvenlik ve savunma politikalarını etkilemiştir. Bununla birlikte terörizmle mücadele, Avrupa Birliği'nin öncelikli stratejilerinden biri olmuştur (Tangör, 2012, s. 86). Avrupa Birliği, kendi içerisindeki güvenliğini artırmak amacıyla yeni güvenlik mekanizmaları geliştirmeye başlamıştır. Bununla birlikte başta terörizm olmak üzere, sınır kontrolü, insan kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, yolsuzluk, euro sahteciliği, silah kaçakçılığı, kara para aklama ve organize suç olmak gibi alanlarda güvenlik politikaları arttırılmıştır (Biscop, 2004, s. 31). 11 Eylül saldırılarının sonrasında Avrupa Birliği, küreselleşen terörizm tehdidine karşı güvenlik ve savunma politikalarını geliştirmek amacıyla yeni kurumlar, kararlar ve programlar oluşturmaya başlamıştır. İlk olarak Avrupa Birliği'nde 21 Eylül 2001 tarihinde Belçika'nın Brüksel kentinde terörizm tehdidine yönelik bir eylem planı hazırlanmıştır. Ardından 15 Aralık 2001 tarihinde terörizm tehdidine yönelik yapılabilecek stratejilerin ve politikaların tartışıldığı Laken Zirvesi yapılmıştır. 6 Mart 2002'de ise Avrupa Birliği üye devletleri arasında terörizme karşı iş birliği içerisinde mücadele etmek amacıyla Eurojust kurulmuştur. 12 Aralık 2003 tarihinde ise Avrupa Birliği Güvenlik Stratejisi'nin oluşturulmasına karar verilmiştir. Avrupa Birliği, terörizmle mücadeleye yönelik güvenlik ve strateji politikaları geliştirmeye çalışmasına rağmen o dönem birçok terör saldırılarına maruz kalmıştır. Örnek olarak 11 Mart 2004'te İspanya'nın Madrid kentinde ve 7 Temmuz 2005'de ise İngiltere'nin Londra kentinde El Kaide tarafından gerçekleştirilen terör saldırıları, dini motifli terörizmin Avrupa Birliği'nde önemli bir tehdit olduğunu göstermektedir. Gerçekleşen bu iki önemli terör saldırılarından sonra Avrupa Birliği, dini motifli terörizmle mücadeleye yönelik güvenlik ve savunma politikalarını geliştirme çalışmalarını hızlandırmıştır. Bunun sonucunda 30 Kasım 2005 tarihinde Avrupa Birliği, oluşturduğu Terörizmle Mücadele Eylem Planı'yla aşağıdaki dört maddeyi amaçlamıştır:

1. Önleme,
2. Koruma,
3. Hedef İzleme,
4. Karşılık Verme (European Council, 2005).

Avrupa Birliği Terörizmle Mücadele Eylem Planı, 30 Kasım 2005 tarihinden bu yana hâlâ Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesinde temel olarak ele alınmaktadır. Ardından 12 Şubat 2007 tarihinde Avrupa Birliği içerisinde çocuk istismarı, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı vs. gibi suçları önlemek amacıyla "Suçu Önleme ve Suçla Mücadele" isimli bir program hazırlanmıştır. Bu programda yer alan terörizm için aşağıdaki dört güvenlik stratejisi belirlenmiştir:

1. Suçu Önleme,
2. Kolluk Kuvvetleri,
3. Tanıkları Koruma ve Destek,
4. Mağdurların Korunması (European Council, 2007).

Suçu Önleme ve Suçla Mücadele programının hazırlandığı gün içerisinde bir de Avrupa Birliği'nde üye devletlerin vatandaşlarını, altyapıları, sanayi tesislerini ve önemli idari yerleri terör saldırılarından korumak adına CIPS (Prevention Preparedness and Consequence Management of Terrorism and other Security-related Risks/Terörizm ve Güvenlikle İlgili Diğer Risklerin Önlenmesi, Hazırlığı ve Sonuç Yönetimi Programı) adında bir program hazırlanmıştır. Esas olarak CIPS, faaliyet bakımından Avrupa Birliği üye devletlerindeki kritik altyapıların ve tesislerin güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Terörizme yönelik mücadelede güvenlik ve savunma politikaları geliştirilmeye devam ederken 6 Kasım 2007 tarihinde Avrupa Birliği tarafından "Patlayıcıların Güvenliğini Önlemeye Yönelik Eylem Planı" oluşturulmuştur (European Council, 2008). Bu eylem planıyla birlikte Avrupa Birliği içerisinde oluşabilecek bombalı saldırılara karşı güvenlik mekanizmaları gelişmeye başlamıştır. Kısacası 11 Eylül saldırılarından sonra terörizmin küreselleşmesi, Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesinde güvenlik ve savunma politikaları geliştirmesine neden olmuştur. Bununla birlikte 11 Mart 2004 tarihli Madrid Saldırısı ve 7 Temmuz 2005 tarihli Londra Saldırısı'nın yaşanması, 2000'li yıllarda Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadeleye yönelik yeni eylem planları, kurumları, savunma mekanizmaları, stratejileri ve programları oluşturma süreçlerini ve terörizmle mücadele çalışmalarını hızlandırmıştır.

2010'lu yıllara geldiğimizde ise Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadele çalışmalarında önemli dönüşümler meydana gelmiştir. 2000'li yıllarda Avrupa Birliği, 11 Eylül saldırılarından sonra küreselleşen terörizm tehdidinin Avrupa Birliği'ne yayılmamasına yönelik mücadele verirken 2010'lu yıllara gelindiğinde ise Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesi genişlemiştir. Özellikle sosyal medyanın ve dijitalleşmenin gelişmesiyle birlikte terör örgütlerinin faaliyetlerinin genişlemiştir. Özellikle Arap Baharından meydana gelmesinden itibaren Orta Doğu'daki dini motifli terör örgütlerinin Avrupa Birliği'ne mülteci veya sığınmacı olarak göç etmesi sonucu Avrupa Birliği içerisinde yapılanması, terör saldırıları düzenlemesi ve illegal faaliyetler yürütmesi Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesini daha zor bir hale getirmiştir.

2. YÖNTEM

Çalışmanın etkinliğini ve önemini güçlendirmek amacıyla çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. İlk olarak araştırma problemi, araştırma soruları, kavramsal çerçevesi, örnekleme ve kapsamı belirlenmiştir. Ardından çalışmada literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasıyla birlikte çalışmada kullanılacak çeşitli resmî kaynaklar, makaleler, gazeteler ve raporlar incelenmiştir. İncelemeden sonra kaynaklar, çalışmanın akışına göre kullanılmıştır. Çalışma, Arap Baharının Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesini, terörizmle mücadelede karşılaştığı sorunları ve yaşanan

terör saldırılarını araştırmaktadır. Bununla birlikte Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesinde karşılaştığı sorunlara ve yaşanan terör saldırılarına yönelik geliştirdiği güvenlik ve savunma politikalarını, kararlarını ve programlarını incelemektedir. Arap Baharının etkisiyle Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesindeki yaşanan gelişmeler örneklem olarak ele alınmaktadır. Bu bakımdan Arap Baharının etkisiyle Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesinde karşılaştığı sorunlar ve bunlara yönelik oluşturduğu güvenlik ve savunma politikaları çalışmanın sınırlılıkları içerisinde yer almaktadır. Bununla birlikte bu çalışmada 17 Aralık 2010'da Tunus'ta başlayan Arap Baharından itibaren Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesinde yaşadığı sorunların ve bu dönemde gerçekleşen terör saldırılarının Avrupa Birliği'nin güvenlik ve savunma politikalarında yarattığı etkilerin incelenmesi hedeflenmiştir. Bu hedefler içerisindeki yer alan konular, “güvenlik” ve “terörizm” alanı çerçevesinde incelenmiş olup çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Bununla birlikte çalışmanın bölümleri sırasıyla aşağıda belirtilmektedir:

1. Arap Baharının Avrupa Birliği'nin Dini motifli Terör Örgütleriyle Mücadelesinde Getirdiği Sorunlar,
2. Arap Baharı Başladıktan Sonra Avrupa Birliği'nde Yaşanan Büyük aplı Dini motifli Terör Saldırıları,
3. Arap Baharının Etkisiyle Avrupa Birliği'nin Dini motifli Terör Örgütleriyle Mücadeleye Yönelik Oluşturduğu Güvenlik ve Savunma Politikaları.

Çalışmanın ilk bölümünde Arap Baharının Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesine getirdiği sorunlar ele alınmaktadır. Bununla birlikte karşılaşılan sorunların Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesine, güvenlik ve savunma politikalarına olan etkileri analiz edilmektedir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise Arap Baharı başladıktan sonra Avrupa Birliği'nde gerçekleşen dini motifli terör saldırılarına değinilmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Arap Baharından itibaren Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadeleye yönelik oluşturduğu güvenlik ve savunma politikalarına değinilmektedir. Bununla birlikte Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesine yönelik oluşturduğu eylem planlarına, kurumlara, zirvelere, düzenlemelere ve programlara yer verilmektedir. Oluşturulan eylem planlarının, kurumların, zirvelerin, düzenlemelerin ve programların Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesine yönelik etkileri analiz edilmektedir.

3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın kavramsal çerçevesini “dini motifli terörizm” kavramı oluşturmaktadır. Terörizm, binlerce yıldan beri var olan bir sorundur. Tarih boyunca sonlandırılmamış konulardan biri olan terörizm, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması ve dijitalleşmeyle birlikte savaş stratejileri ve taktiklerinde değişime uğramıştır. Bu değişim, terörizmin daha karmaşık ve özölmesi zor hale gelmesine neden olmuştur. Terörizm, özellikle 11 Eylöl 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleşen terör saldırılarından itibaren uluslararası güvenlik açısından daha önemli bir tehdit haline gelmiştir. Kavramsal açıdan ele alındığında terör kavramının kesinleşmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Bu bakımdan terör kavramının

çok çeşitli tanımlamaları bulunmaktadır. Örneğın Avrupa Birliği'ne göre terör, toplumu veya hükümeti ciddi şekilde korkutmak amacıyla yapılan eylemlerdir (European Council, 2023). BM'ye göre ise terör, bir hükümeti, toplumu veya uluslararası bir örgütü herhangi bir eylemde bulunmaya veya yapmaktan kaçınmaya zorlamak amacıyla yapılan ölümcül eylemlerdir (United Nations Digital Library, 2004). NATO'ya göre ise terör, siyasi veya dinî çıkarlar elde etmek amacıyla hükümetleri ve toplumları zorlamak veya korkutmak için kişilere veya mülklere karşı yasa dışı güç veya şiddet kullanma tehdidi olarak tanımlanmaktadır (Iklódy, 2010, s. 4). İngiltere'ye göre terör elektronik sistemlere ciddi şekilde müdahale etmek veya bozmak için tasarlanmış olan eylemlerdir (Department of Emergency and Military Affairs, 2005). Amerika Birleşik Devletleri'ne göre terör bir sivil nüfusu sindirmek, zorlamak veya korkutmak amacıyla bir hükümetin politikasını etkilemek veya toplu imha, suikast veya insan kaçırma yoluyla bir hükümetin politikalarını ve işleyişini etkilemek amacıyla yapılan eylemlerdir (United States Code, 1991). Bu bakımdan incelendiğinde uluslararası örgütler ve devletlerin terör kavramı için belirlediği ortak bir tanım bulunmadığı görülmektedir. Terörizmde fail ile mağdur arasında genellikle bir bağlantı yoktur. Çünkü teröristler, gerekirse her yöntemi kullanarak amacını ve yaptığı eylemi kitlelere, devlete veya belirli kişilere / kurumlara duyurmak ister. Bu bağlamda terör saldırılarında mağdurların kim olduğunun önemi yoktur. Esas önemli olan teröristlerin kitlelere, devlete veya belirli kişilere / kurumlara vermek istediği mesajdır (Cantekin, 2011, s. 85).

“Dini motifli terörizm” ise son zamanlarda uluslararası alanda terörle mücadele açısından önemli konulardan biri haline gelmiştir. Son 30 yıldır gerçekleşen dini motifli terör saldırılardan dolayı uluslararası açıdan “din” ve “terörizm” ilişkisi sıklıkla tartışılmaktadır (Aydınalp, 2023, s. 1). Özellikle 11 Eylül, 2004 Madrid ve 2005 Londra'da yaşanan terör saldırılarından itibaren dini motifli terör, uluslararası alanda oldukça dikkat çekmeye başlamıştır (Berk, 2010, s. 3). Bununla birlikte dini motifli terör, tarihsel açıdan çok eski zamanlara dayanmaktadır. Örnek olarak M. S. 66-73 yıllarında Orta Doğu'da terör saldırıları yapmış olan Sicarii, tarihteki en eski dini motifli terör örgütlerinden biridir. Bu bakımdan dini motifli terörün yakın zamanda ortaya çıkan bir konu olmadığı görülmektedir. Kavramsal açıdan ele aldığımızda dini motifli terör, belirli bir dine bağlı olan kişilerin ve teşkilatların yaptıkları eylemlere ve saldırılara meşrutiyet kazandırmak amacıyla dini kullanmalarıdır. Bu bağlamda esasen terör örgütlerinin yaptıkları saldırılarda ve eylemlerde meşrutiyet kazanmak amacıyla dini kullanmasıdır (Türkoğlu, Aydın, 2015, ss. 164-168). Bruce Hoffman'a göre ise terör örgütlerinin eylemlerini haklı çıkarmak, siyasi görüşlerini gizlemek veya gizlememek, eylemlerine destek oluşturmak ve muhalefeti susturmak amacıyla dinî öğeleri kullanmalarıdır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde dini motifli terör, terör örgütleri tarafından belli dinî bilgilerin dinin özünden ve bütünlüğünden koparılarak slogan veya gerekçe haline getirip kullanılmasıdır (Hoffman, 2005). Dini motifli terörizm esas olarak ilahi bir güç tarafından onurlandırılmak için terör saldırıları düzenlemeyi emrettiği yönündeki inançtan kaynaklanan bir terör biçimidir. Bu bakımdan gerçekleştirilen dini motifli terör saldırılarının ilahi güç tarafından onurlandırılmakla birlikte affedileceği ve belki de ahirette ödüllendirileceği düşüncesi vardır. Dini motifli terör, dinî argümanları kullanarak kendine alan açan ve bu argümanlar çerçevesinde

meşruluğunu ilan eden terör çeşididir. Kirman'a göre ise dini motifli terörizm inanç, dinsel duygu ve sembollerle saldırganlığı meşrulaştırılmaya çalışan terör eylemleridir (Kirman, 2004, s. 327). Bununla birlikte dini motifli terör örgütleri, herhangi bir dinî bilgiyi veya sembolü o dinin özünden kopararak meşruiyet kaynağı olarak kullanmaktadır. Örneğin IŞİD terör örgütünün gerçekleştirdiği saldırıların din adına yaptığı görülmektedir (Kuyaksil, 2014, ss. 79-87).

4. ARAP BAHARININ AVRUPA BİRLİĞİ'NİN DİN MOTİFLİ TERÖR ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELESİNDE GETİRDİĞİ SORUNLAR

Arap Baharı hareketi, Orta Doğu'nun siyasal, askerî ve ekonomik açıdan önemli bir değişim yaşamasına neden olmuş ve uluslararası sistemi de etkilemiştir. Özellikle Arap Baharı ile birlikte uluslararası güvenlik açısından göç ve terör sorununun önemi artmıştır. Arap Baharı, ilk olarak 17 Aralık 2010'da Tunus'ta başlamıştır. Tunus vatandaşı olan seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin kendini yakıp intihar etmesiyle halk sokaklara dökülmüştür. Halkın sokağa dökülmesiyle birlikte ülke çapında eylemler ve protestolar başlamıştır. Halkın büyük kesiminin protestolarda ve eylemlerde yer almasıyla birlikte dönemin Tunus Devlet Başkanı olan Zeynel Abidin Bin Ali, ülkeyi terk etmek zorunda kalmış olup böylelikle mevcut hükümet devrilmiştir (BBC, 2011). Tunus'ta yaşanan büyük çaplı protestolar sırasıyla Cezayir, Lübnan, Ürdün, Moritanya, Sudan, Umman, Yemen, Suudi Arabistan, Mısır, Suriye, Cibuli, Fas, Irak, Bahreyn, İran, Libya, Kuveyt ve Batı Sahra'ya yayılmıştır. Tunus'daki büyük halk hareketlenmesinin ardından 28 Aralık 2010'da Cezayir'de büyük çaplı protestolar başlamıştır. Cezayir'deki büyük çaplı protestoların sonucunda 24 Şubat 2011'de ülke içerisinde 19 yıldır sürmekte olan olağanüstü hal sona erdirilmiştir (BBC, 2011). 14 Ocak 2011'de Ürdün'de başlayan halk hareketlenmeleri sonucunda Kral II. Abdullah, başbakan Rifai ve onun kabinesini dağıtma kararı alıp hükümeti yeniden kurmak durumunda kalmıştır (Blomfield, 2011). 17 Ocak 2011'de Sudan'da başlayan küçük çaplı eylemler ve protestoların sonucunda dönemin devlet başkanı olan Bashir, 2015 seçimlerinde başkan adayı olmayacağını açıklamıştır (BBC, 2011). Aynı gün içerisinde Umman devletinde de başlayan halk hareketlenmelerinin sonucunda dönemin Umman Sultanı olan Kabus bin Said, mevcut hükümette yer alan altı bakanın görevinin son verilmesine, ekonomik imtiyazlar vermek ve mecliste yasama yetkisini konseye devretmek durumunda kalmıştır (VOA, 2011). 16 Ocak 2011'de Yemen'de başlayan protestolar sonucunda dönemin devlet başkanı Ali Abdullah Salih, 23 Kasım 2011'de görevinden istifa etmek zorunda kalmıştır (Muslu, 2012). 25 Ocak 2011'de Mısır'da yaşanan büyük çaplı halk hareketlenmesinin sonucunda Mısır ordusu tarafından mevcut hükümet devrilmiştir. Dönemin Mısır Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek ve başbakanı Ahmed Şefik istifa etmiştir (Telli, 2012, s. 65). 26 Ocak 2011'de Suriye'de başlayan küçük çaplı protestolar, giderek büyük çaplı halk hareketlenmelerine dönüşüp 18 Mart 2011'de iç savaş başlamıştır (Miş, 2012). Suriye İç Savaşı, 2011 yılından bu yana halen devam etmektedir. 28 Ocak 2011'de Cibuti'de yaşanan halk hareketleri hükümet tarafından kısa bir sürede 30 Ocak 2011'de Fas'da başlayan büyük çaplı protestoların sonucunda Başbakan'a kabine atama yetkisi tanınmış olup ayrıca Kral VI. Muhammed tarafından anayasal reformlar getirilmiştir

(Taniş, 2021, ss. 86-87). 10 şubat 2011'de Irak'ta başlayan büyük çaplı protestoların sonucunda dönemin başbakanı Maliki, 15 Ağustos 2014'te istifa etmiştir (Kılınç, 2014). 14 şubat 2011'de Bahreyn'de yaşanan büyük çaplı protestoların sonucunda bazı bakanların govine son verilmiştir (Trade Arabia, 2011). Bununla birlikte Kral Hamed bin İsa El-Halife tarafından ekonomik imtiyazlar verilmesi kararlaştırılmıştır (Reuters, 2011). 17 şubat 2011'de Libya'da başlayan büyük çaplı protestolar sonucunda 25 Ağustos 2011'de Kaddafi hükümeti devrilmiş olup muhalifler yönetimi ele geçirmiştir (Kuşoğlu, 2012, ss. 108-114).

Arap Baharının başlamasından itibaren Orta Doğu'dan Avrupa Birliği, Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ne yoğun goc akımı başlamıştır. Başlayan yoğun goc akımının sonucunda silahlı faaliyetlerde bulunmuş, dini motifli terör oğrutleriyle bağlantısı bulunan, illegal işlerde çalışan vs. birçok kişi Avrupa Birliği'ne goc etmiştir. Yoğun goc akımı sırasında Avrupa Birliği'ne yerleşen mülteci ve sığınmacıların arasına sızan dini motifli terör oğrutu uyelerı, Avrupa Birliği'nde çeşitli illegal faaliyetler, oğrutlenmeler ve terör eylemleri yapmaya başlamıştır. Orta Doğu'daki terör oğrutlerinden biri olan İşİD (Irak-şam İslam Devleti)'in uştlendiği 13 Kasım 2015'de Fransa'nın Paris kentinde, 22 Mart 2016'da Brüksel'de ve 19 Aralık 2016'da Almanya'nın Berlin kentinde yaşanan büyük çaplı terör saldırıları, Avrupa Birliği'nin Orta Doğu'dan gelen teröristler konusunda istihbarat ve guvenlik açığı olduğunu göstermektedir.

Arap Baharıyla birlikte başlayan ve gunumuzde Avrupa Birlięi'ne yönelik hala devam etmekte olan goc akımı, Avrupa Birlięi'nin dini motifli terörizmle mücadelesi için de önemli bir sorun teşkil etmektedir. Avrupa Birlięi'nin polis teşkilatı olan Europol'ün yıllık olarak hazırladığı TESAT (EU Terrorism Situation ve Trend Report/AB Terörizm Durumu ve Eęilim Raporu) raporlarından 2011 yılındaki raporda Arap dünyasındaki huzursuzluğun büyük bir gocmen akımına yol aması durumunda Müslüman ułkelerden gocmen olarak gelen fakat aslında terör oğrutu uyesi olan kişilerin terörizm faaliyetlerinin daha yaygınlaşmasına yönelik risk getireceği belirtilmektedir (Europol, 2011). 2012 yılında TESAT raporunda ise Arap Baharı olaylarının bir sonucu olarak Kuzey Afrika ułkelerinden Avrupa Birlięi'ne mülteci akımından da yararlanmayı başaran kucuk çapta terör oğrutu uyelerinin tespit edildiği belirtilse de Arap Baharı olaylarının Avrupa Birlięi'nde El Kaide bağlantılı dini motifli terör gruplarının faaliyetlerinde gözle gorulur bir artışa yol amadığı belirtilmektedir (Europol, 2012). Fakat 2013 yılında yayınlanan TESAT raporunda ise Arap Baharı olaylarının Avrupa Birlięi'nin terörizm tehdidi açısından önemli bir noktaya geldiği belirtilmektedir (Europol, 2013). Hatta 2015 yılındaki TESAT raporuna göre Arap Baharının ve bununla birlikte Suriye ve Irak'taki i çatışmaların etkisiyle Avrupa Birlięi'nde dini motifli terör saldırılarının arttığı ve terörizmle mücadele açısından daha ciddi tehditler doğurabileceği belirtilmektedir (Europol, 2015).

TESAT raporlarına göre 2006-2009 yıllarında toplam olarak 838 dini motifli terör oğrutu uyesi tutuklanmıştır. Fakat, Arap Baharının başlamasıyla birlikte TESAT raporlarına göre 2011-2015 yıllarında toplam olarak 1.579 dini motifli terör oğrutu uyesi tutuklanmıştır. Bununla birlikte TESAT

raporlarına göre 2011 yılından itibaren günümüze kadar toplam olarak 4.908 dini motifli terör rgt yesi tutuklanmıştır. Bu durumda Arap Baharı'nın başlamasından itibaren Avrupa Birliği içerisinde dini motifli terörist yapılanmalarının ve faaliyetlerinin artış gösterdiği grlmektedir. Arap Baharı, 2010'da başlayan kitlesel protestolardan bu yana Avrupa Birliği'nin terörle mücadelesinde ana tema haline gelmiştir. Örneğin Avrupa Birliği Terörle Mücadele Koordinatörü olan Gilles de Kerkchove'nin Eylül 2011'de düzenlediği basın toplantısında Arap Baharı'nın El Kaide'nin yeniden canlanması için büyük bir fırsat sağladığını belirtmiştir. Bununla birlikte mülteciler, düzensiz göçmenler ve üçüncü ülke vatandaşlarının Avrupa Birliği'nin güvenikleştirme çalışmalarını arttırmasına neden olmuştur. Bu bakımdan Arap Baharı, Avrupa Birliği'nin günümüzdeki dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde oldukça önemli bir yere sahiptir (İşleyen, 2017, s. 61).

5. ARAP BAHARI BAşLADIKTAN SONRA AVRUPA BİRLİğİ'DE YAşANAN BÜYÜK ÇAPLI DİN MOTİFLİ TERÖR SALDIRILARI

17 Aralık 2010'da Tunus'da başlayan Arap Baharı, kısa bir sürede birçok Orta Doğu devletine yayılmıştır. Bundan dolayı kimi Orta Doğu devletinde hkmetler yenilenmiş, ekonomik veya siyasi açıdan imtiyazlar tanınmış olup kimi Orta Doğu devletinde ise hareketler bastırılmıştır. Fakat kimi Orta Doğu devletlerinde ise iç savaşlar meydana gelmiştir. Arap Baharı'nın birçok Orta Doğu devletlerine yayılmasıyla birlikte bu devletlerden diğer bölgelere yoğun g akımı başlamıştır. Avrupa Birliği'ne de gelen yoğun g akımında birçok dini motifli terör rgt yesi birliğin sınırları içine dahil olmuştur. Bununla birlikte Avrupa Birliği sınırlarına g etmeyi başaran dini motifli terör rgt yeleri, birliğin sınırları içerisinde birçok terör saldırıları gerçekleştirebilmiştir. Avrupa Birliği içerisinde yaşanan bu dini motifli terör saldırılarından dolayı birçok Avrupa Birliği vatandaşı yaralanmış veya hayatını kaybetmiştir. TESAT raporuna göre 2011- 2021 yıllarında Avrupa Birliği içerisinde toplam olarak başarıyla tamamlanan, başarısız olan ve engellenen 127 dini motifli terör saldırısı gerçekleşmiştir (European Council, 2022). 2011-2021 yıllarında Avrupa Birliği'nde yaşanan terör saldırılarından dolayı ise 517 kişi hayatını kaybetmiştir (Statista, 2022). En son yayımlanan TESAT raporuna ise 2022 yılında başarıyla tamamlanan, başarısız olan ve engellenen 6 dini motifli terör saldırısı gerçekleşmiş olup 2 kişi hayatını kaybetmiştir. 2011 yılından itibaren AB'deki dini motifli terör saldırılarında toplam 519 kişi hayatını kaybetmiştir (Europol, 2022). Çalışmanın bu bölümünde alt başlık olarak seçilen olaylar, kronolojik olarak sıralanmıştır.

5. 1. İle-de-France Terör Saldırıları

İlk olarak 7 Ocak'ta Saïd Kouachi ve Chérif Kouachi isimli kardeş olan iki saldırgan tarafından Charlie Hebdo gazetesinin genel merkezine terör saldırısı gerçekleştirilmiştir. Bu terör saldırısında 11 kişi yaralanmış olup 12 kişi hayatını kaybetmiştir. Saldırının arka planında ise saldırganlar, Charlie Hebdo gazetesinin Hz. Muhammed'le ilgili yaptığını karikatürlerden dolayı saldırı düzenlediklerini ve saldırının sonrasında Hz. Muhammed'in intikamını aldıklarını belirtmiştir. Hatta saldırı esnasında görgü tanıkları tarafından silahlı kişilerin arapça olarak "Peygamber Muhammed'in intikamını aldık" ve "Allah

büyüktür" diye bağırdıklarını duyduklarını söyledikleri belirtilmiştir (BBC, 2015). Saldırıyı gerçekleştiren teröristler, olay yerinden uzaklaşıp kaçımayı başarsa da kısa sürede Fransa'nın emniyet güçleri tarafından yakalanıp etkisiz hale getirilmiştir. Bu sırada 8 Ocak'ta Amedy Coulibaly isimli saldırgan, yaptığı silahlı saldırı sonucunda bir Fransız polis memurunu öldürmüştür. Fransız emniyet güçlerinden kaçarken Porte de Vincennes'te Hypercacher süpermarketine girip orada birçok kişiyi rehin almıştır. Fransız Emniyet güçleriyle çıkan çatışma sonucunda ise saldırgan etkisiz hale getirilmiş ve altı rehine yaralanmıştır. Dört rehine ise saldırgan tarafından öldürülmüştür (Le Parisien, 2015). Fransa'da yaşanan bu silahlı saldırı, Avrupa Birliği içerisinde dini motifli terör saldırılarının ciddi bir risk ve tehdit içerdiğini göstermektedir. Bununla birlikte Fransa'da yaşanan bu terör saldırılarından sonra Avrupa Birliği içerisinde yakın zaman aralıklarıyla ardı ardına dini motifli terör saldırıları gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

5. 2. Paris Terör Saldırıları

13 Kasım 2015 akşamı saat 21.50'de birbirinden ayrı ayrı hareket etmekte olan üç terörist grubu, Paris'teki bir stadyumda, bir konser salonunda ve bir restoran ve barda otomatik tüfekler ve patlayıcılarla planlı olarak terör saldırıları gerçekleştirmiştir. Yaşanan terör saldırısını dini motifli terör örgütlerinden biri olan IşİD üstlenmiştir (Strebel, Steenberg, 2017). Gerçekleşen terör saldırılarında toplam olarak 130 kişi hayatını kaybetmiş ve 495 kişi yaralanmıştır (Eurojust, 2018). Saldırlardan kısa bir süre sonra Fransa, Suriye ve Irak'taki IşİD hedeflerine yönelik hava saldırıları düzenlemiştir. Saldırının ardından Europol'ün yaptığı analizlere göre, dini motifli terör saldırılarının hem küresel alanda hem de Avrupa Birliği'nin güvenliğinde ciddi ölçüde tehdit içerdiğini belirtilmektedir. Europol'e göre yaşanan bu terör saldırılarının artmasını önlemek için zamanında müdahaleleri mümkün kılmak ve herhangi bir terör faaliyetine etkin bir şekilde tepki verme çabalarına ağırlık verileceği belirtilmektedir (Europol, 2015).

5. 3. Brüksel Terör Saldırıları

22 Mart 2016'da Belçika'nın Brüksel kentinde IşİD tarafından eşgüdümlü iki terör saldırısı düzenlenmiştir. Zaventem'deki Brüksel Havalimanı'nda iki intihar bombacısı ve Brüksel'in merkezindeki Maalbeek Metro İstasyonu'ndan ayrılan trende bir intihar bombacısı tarafından bombalı saldırı gerçekleştirilmiştir. İlk olarak Brüksel Havalimanı'nda Saat 07.58'da 9 saniyelik arayla art arda iki bomba patlaması meydana gelmiştir. Brüksel Havalimanı'nın etkisi devam ederken saat 09.11'da Maalbeek Metro İstasyonu'ndaki bir trende terör saldırısı gerçekleşmiştir (The Guardian, 2016). Gerçekleşen terör saldırılarında 32 kişi hayatını kaybetmiş ve 340 kişi yaralanmış olup saldırıyı ise IşİD üstlenmiştir (Belçika Temsilciler Meclisi, 2018). Bu saldırı, Belçika'da gerçekleşmiş en kötü terör saldırısı olarak tarihe geçmiştir. Bununla birlikte yaşanan bu terör saldırılarıyla Avrupa'daki ülkeler artık yalnızca kendi güvenlik açıklarıyla ilgilenemeyeceklerini aynı zamanda çevre bölgelerden girebilecek operatörlerin oluşturduğu tehditlere karşı da dikkatli olmaları gerektiğini göstermektedir (International Institute for Counter-Terrorism, 2016).

5. 4. Nice Terör Saldırısı

14 Temmuz akşamı, Fransa'da yaşayan 31 yaşındaki Tunuslu Mohamed Lahouaiej-Bouhlel tarafından Nice'deki Bastille Günü kutlamaları içerisinde Promenade des Anglais'de bir havai fişek gösterisine katılan kalabalığın arasından iki kilometre boyunca bir kamyonla saldırmıştır. Saldırgan, 10'u ocuk olmak üzere 85 kişiye öldürmüş ve birçoğu kritik olmak üzere 201 kişiye yaralamıştır. Saldırgan vurulmadan önce polise tabancayla ateş etmiştir. Saldırdan sonra saldırganın cep telefonlarından ve bilgisayar kayıtlarının incelenmesiyle elde edilen kanıtlarda bu saldıryı bir yıldır planlamış olabileceği tespitine varılmıştır. Saldırı yaşandıktan 36 saat sonra saldırganın sorumluluğunu IşİD üstlenmiştir. Europol, yapılan analiz ve değerlendirmelerin sonucunda Nice kentinde gerçekleşen terör saldırsı gibi birçok terör saldırsının Avrupa Birliği vatandaşlarına verebilecekleri zararı bir kez daha gösterdiğini belirtmektedir (Europol, 2017). Ayrıca saldırganın gerçekleştiği günün sabahında dönemin Fransa Cumhurbaşkanı Holland, Tour de France'in 26 Temmuz'da bitmesinden sonra olağanüstü halin kaldırılacağını belirtmiştir. Fakat bu açıklamanın yapıldığı günün akşamında Nice kentinde yaşanan bu terör saldırsından dolayı Fransa'da olağanüstü halin süresi 6 ay daha uzatılmasına karar verilmiştir (Özar, Yavuz, 2017, ss. 448-449).

5. 5. Berlin Terör Saldırısı

19 Aralık'ta Almanya'nın Berlin kentinde Nice kentinde gerçekleşen terör saldırsına benzeyen bir terör saldırsı gerçekleşmiştir. Berlin'in merkezindeki Noel pazarına teröristler kamyonla girip pazardaki insanların üzerine sürmüştür. Yaşanan bu terör saldırsından dolayı 12 kişi ölmüş ve 56 kişi yaralanmıştır. Yaşanan bu terör saldırsı, hem turistlerin hem de yerel halkın yoğun uğradığı yerlerden biri olan Kaiser Wilhelm Anıt Kilisesi'nin yanında meydana gelmiştir. IşİD, bir gün sonra A'maq News isimli medya kuruluşu aracılığıyla saldırganın sorumluluğunu üstlenmiş ve saldırganı "saldıryı gerçekleştiren asker" olarak nitelendirmiştir (Europol, 2017). Turistlerin sıklıkla uğradığı yerlerden birinde bu terör saldırsı, doğal olarak turistler için de bir korku oluşturmuştur. Saldırgan ise Tunus vatandaşıdır. Yaşanan bu terör saldırsından dört gün sonra, İtalya'nın Milano kenti yakınlarında polisle girdiği çatışmada saldırgan etkisiz hale getirilmiştir (Eurojust, 2018). Almanya'da bu derecede yaşanan terör saldırsı en son 26 Eylül 1980'de Hitler fanatiği olan Gundolf Köhler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan 19 Aralık 2016'da Berlin'de yaşanan bu terör saldırsı, 1980'de Münih'teki Oktoberfest'teki saldırdan bu yana can kaybı açısından en ağırı olmuştur (Hassapis, Katsikides, Markoulis, 2017, s.14). 36 yıl sonra yaşanan bu terör saldırsı, Almanya'yı terörizm tehdidiyle tekrar karşı karşıya getirmiştir. Bu bakımdan Berlin'de yaşanan terör saldırsı, Almanya'nın terörizmle mücadelesinde daha etkin çalışmalar yürütmesine neden olmuştur.

5. 6. Manchester Arena Terör Saldırısı

22 Mayıs 2017 Pazartesi akşamı çoğu gençlerden oluşan 14.000'den fazla kişinin katıldığı Ariana Grande'nin Manchester Arena'daki konserinin sonlarına doğru gelindiğinde terrorist Salman Abedi tarafından el yapımı patlayıcı infilak ettirilmiştir. Yaşanan terör saldırsında Salman Abedi'nin o akşam

patlayıcının patlatılmasından doğrudan sorumlu olmasıyla birlikte sanığın böyle bir olayın hazırlanmasında da yer aldığı tespit edilmiştir. Patlamayı gerçekleştirdiklerinde Salman Abedi 22 yaşında olup Hashem Abedi ise 20 yaşındadır. Ebeveynleri Libya'da doğmuş olmasına rağmen her iki kardeş de Birleşik Krallık'ta doğup büyümüşlerdir. Fakat Arap Baharının ortaya çıkmasından sonra uluslararası alanda bir tehdit haline gelerek Avrupa Birliği içinde de teşkilatlanan IŞİD terör örgütüne katılmışlardır (Courts and Tribunals Judiciary of England and Wales, 2020). Bu durum, IŞİD'in Avrupa Birliği devletlerinde doğmuş ve büyümüş gençleri de etki altına alma politikaları yürüttüğünü göstermektedir. Salman Abedi'yle birlikte kardeşi Hashem Abedi'nin de hazırladığı bu terör saldırısında 22 kişi hayatını kaybetmiş ve 512 kişi yaralanmıştır. Ayrıca bombalı saldırıyı düzenleyen Salman Abedi de hayatını kaybetmiştir. Terör saldırısı gerçekleştirildikten kısa bir süre sonra A'maq News'in yayınladığı bir son dakika haberiyle IŞİD üstlenmiştir. Londra'da yaşanan bu terör saldırısı, 2005 yılında Londra'nın ulaşım sistemine düzenlenen intihar saldırılarından bu yana Birleşik Krallık'taki en ölümcül saldırı olarak görülmektedir (Europol, 2018). Bu bakımdan gerçekleştirilen bu terör saldırısı İngiltere'nin 7 Temmuz 2005'de Londra Metrosu'nda gerçekleştirilen saldırıyla ortaya çıkan terörizm tehdidini bir kez daha hatırlatmıştır. Dolayısıyla yaşanan bu terör saldırısı, İngiltere'nin terörizmle mücadelesinde daha etkin ve daha fazla çalışmasına neden olmuştur.

5. 7. Londra Köprüsü Terör Saldırısı

3 Haziran 2017'de Londra'nın merkezinde üç saldırgan Londra Köprüsü'nde bir minibüsü yayaların üzerine sürmüş ve araçtan inip bıçaklı saldırı düzenlemiştir. Düzenlenen bu terör saldırısı sonucunda sekiz kişi hayatını kaybetmiş ve 48 kişi yaralanmıştır. Saldırıyı IŞİD, A'maq News tarafından yayınlanan son dakika haberiyle üstlenmiştir (Europol, 2018). Saldırıyı gerçekleştiren kişiler ise Khuram Shazad Butt, Rachid Redouane ve Youssef Zaghba isimli üç kişidir. Khuram Butt, 1990'da Pakistan'da doğmuştur. Fakat ailesi, Pakistan'daki siyasi baskı nedeniyle sığınma talebinde bulunarak 1998'de İngiltere'ye taşınmıştır. 2004 yılında ise kendilerine süresiz oturma izni verilmiş olup ardından Khuram Butt'a 2005'te İngiliz vatandaşlığı verilmiştir. Youssef Zaghba ise Fas'ta doğup büyümüştür. Fakat ailesi boşanmış ve annesi İtalya'ya dönmüştür. Kendisi de annesiyle birlikte İtalya'ya yerleşmiştir. Rachid Redouane ise 2009-2014 yıllarında İngiltere ve İrlanda'ya sürekli girmeye çalışan fakat bu girişimlerinde yakalanıp sınır dışı edilen bir Fas vatandaşıdır. Kasım 2014'te İrlanda'dan vize almış olup ardından 2015'de İrlanda'lı biriyle evlenmiştir (Anderson, 2017). Saldırganların hayatına bakıldığında üçünün de geçmişte göç ettiği görülmektedir. Bu bağlamda saldırganların arkasında Arap Baharı başladıktan sonra yayılan IŞİD'in Avrupa'daki teşkilatlanmasının etkisinin olduğu görülmektedir. Yapılan incelemelerin sonucunda saldırgan Khuram Butt'un saldırı gerçekleşmeden önce aşırılık yanlısı nitelikte paylaşımlar yaptığı, bunlardan bazılarının dini motifli saldırı propagandaları olduğu tespit edilmiştir. Bu bakımdan yaşanan bu terör saldırısı artık İngiltere'nin dini motifli teröristlerin saldırılarından kaynaklanan ciddi bir tehditle karşı karşıya olduğunu açıkça ortaya koymuştur. IŞİD'in o dönemlerdeki yükselişi ve onun silahlanma çağrısı gerek İngiltere gerek ise Avrupa Birliği içerisinde

dini motifli terör saldırının artmasına neden olmuştur (Courts and Tribunals Judiciary of England and Wales, 2019).

5. 8. Barcelona Terör Saldırısı

17 Ağustos 2017'de İspanya'nın Barcelona kentinin merkezinde turistlerin yoğun olduğu ve kalabalık bir şehir merkezi caddesi olan La Rambla gezinti yoluna bir minibüs hızla girip insanların üzerine sürmüştür. Yaşanan terör saldırısı sonucunda 15 kişi ölmüş ve 131 kişi yaralanmıştır. Yaklaşık sekiz saat sonra Barcelona'nın 120 km güneyindeki Cambrils şehrinde ise bir araba yayaların üzerine çıkarak bir kişiyi öldürmüş, altı sivil ve bir polis memurunu yaralamıştır. Barcelona'da gerçekleştirilmiş olan saldırı, hemen Almaq News tarafından yayınlanan bir son dakika haberiyle IŞİD tarafından üstlenilmiştir. Ardından kısa bir süre içerisinde her iki saldırı da IŞİD merkezi liderliğinden yapılan açıklamada üstlenilmiştir (Europol, 2018). Barcelona kentinde yaşanan bu terör saldırısı, 2004 yılının Mart ayında Madrid intihar saldırılarından bu yana İspanya'da yaşanmış en ölümcül saldırı olarak görölmektedir (BBC, 2017). Bu bakımdan gerçekleştirilen bu terör saldırısı İspanya'nın, 11 Mart 2004'te Madrid kentinde gerçekleştirilen saldırısını tekrar hatırlatmıştır. Bu bağlamda 2017'de Barcelona'da gerçekleştirilen terör saldırısı, İspanya'da 2004 yılından sonra terörizm tehdidinin varlığını bir kez daha hatırlatmıştır. Bu bağlamda yaşanan bu terör saldırısı, İspanya'nın terörizmle mücadelesinde daha etkin çalışmasına neden olmuştur.

6. ARAP BAHARININ ETKİSİYLE AVRUPA BİRLİĞİ'NİN DİN MOTİFLİ TERÖR ÖRGÜTLERİYLE MÜCADELEYE YÖNELİK OLUŞTURDUĞU GÜVENLİK VE SAVUNMA POLİTİKALARI

1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması'yla birlikte Avrupa Birliği'nde ortak güvenlik ve savunma politikaları oluşturulmaya başlanmıştır. Maastricht Antlaşması'nda Avrupa Birliği'nin terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı, organize suç ve insan ticaretine karşı ortak güvenlik ve savunma politikalarını yürütmek amacıyla Europol, Eurofor ve Eurocorps gibi kurumlar oluşturulmuştur. 11 Eylül saldırılarıyla birlikte Avrupa Birliği'nin ortak güvenlik ve savunma politikaları Eurojust, Eurodac, Avrupa Savunma Ajansı ve Avrupa Terörle Mücadele Koordinatörlüğu gibi kurumların oluşturulmasıyla geliştirilmiştir (Bay, 2021).

Arap Baharı hareketinin yaşandığı devletlerdeki dini motifli terör örgütü üyeleri, mülteci ve sığınmacı adı altında Avrupa Birliği içerisinde girmeyi başarıp teşkilatlanarak faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır. Bununla birlikte dini motifli terör örgütleri, Avrupa Birliği içerisinde Fransa, Belçika, İspanya, İngiltere ve Almanya'da büyük çaplı terör saldırıları düzenlemişlerdir. Yaşanan büyük çaplı terör saldırılarının sonucunda yüzlerce kişi hayatını kaybetmiş ve yaralanmıştır. Bu durum, Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesini derinden etkilemiştir. Arap Baharından dolayı Orta Doğu'dan Avrupa Birliği'ne göç edip teşkilatlanan ve terör saldırı gerçekleştirilen dini motifli terör örgütü üyeleriyle mücadele için Avrupa Birliği tarafından güvenlik ve savunma politikaları geliştirilmeye çalışmıştır. Bu

bağlamda Avrupa Birliği tarafından dini motifli terör örgütleriyle mücadeleye yönelik yeni savunma mekanizmaları, yeni kurumlar, yeni savunma politikaları, yeni kararlar ve programlar hazırlanmıştır.

6. 1. 26 ve 27 Haziran Avrupa Birliği Komisyonu Kararları

Arap Baharının etkisiyle Avrupa Birliği'ne gelen mülteci ve sığınmacı akınında terör örgütü üyelerinin birliğin içine girmesiyle Avrupa Birliği, terör suçlarını önlemek ve terörle ilgili faaliyetlere katılımın altında yatan nedenlerle mücadele etmek amacıyla çeşitli adımlar atmıştır. Öncelik olarak 26-27 Haziran 2014 tarihlerinde yapılan Avrupa Konseyi toplantısında üye devletler, gelecekteki yıllarda Avrupa Birliği için beş stratejik öncelik üzerinde anlaştılar. Üye devletler, aşağıdaki beş konuda mutabık kalmıştır:

1. Temel haklara tam olarak uyum sağlamak,
2. Vatandaşlara güven vermek için daha fazla şeffaflık ve hesap verebilirlik,
3. Mevcut AB yasal araçlarının daha iyi uygulanmasını ve uygulanmasını sağlamak,
4. Daha birleşik bir kurumlar arası ve sektörler arası bir yaklaşım oluşturmak,
5. Güvenliğin tüm iç ve dış boyutlarını bir arada ele almak (European Council, 2014).

Avrupa Komisyonu tarafından 26-27 Haziran kararlarında üye devletlerin teröre karşı mücadelenin iç ve dış yönlerini bütünleştirerek yakın işbirliği içinde çalıştığı etkili bir Avrupa Birliği terörle mücadele politikasına ihtiyaç olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte terörizm, radikalleşme, kaçakçılık, siber suçlar ve organize suçları çöktürmenin yöntemleri üzerinde üye devletler arasında iş birliği içerisinde çalışmalar yapılması gerektiğine karar verilmiştir (European Council, 2014).

6. 2. 12 Şubat Avrupa Birliği Komisyonu Kararları

Ocak 2015'te Fransa'da meydana Charlie Hebdo haber merkezinde meydana gelen dini motifli terör saldırısı, Fransa'nın güvenlik düzeyini en üst düzeye çıkarmasına neden olmuştur. Saldırıdan kısa bir süre Fransa Başbakanı Manuel Valls, şüpheli teröristlerin ve terör örgütüne bağlı olduğu tespit edilen kişilerin hareketlerini izlemek amacıyla Avrupa devletleri arasında daha fazla işbirliğinin hayati önem taşıdığını vurgulamıştır (Willsher, 2015). Yaşanan bu dini motifli terör saldırısından sonra Avrupa Birliği üye devlet veya hükümet başkanları, 12 Şubat tarihinde toplanmıştır. Toplantıda Charlie Hebdo saldırısının ardından Avrupa Konseyi üyeleri, terör tehdidine karşı çeşitli önlemler alınmasını istediklerini belirtmiştir. Bu önlemler arasında Yolcu Adı Kayıt sisteminin acilen kabul edilmesiyle birlikte dış sınırlarda terör örgütü üyelerini tespit etmek amacıyla sınır kontrolleri operasyonel yönergeleri, adli ve kolluk kuvvetleriyle birlikte üye devletlerin güvenlik servisleri arasında daha fazla işbirliği yer alması gerektiği belirtilmektedir (Johannesson, 2018, s. 38).

6. 3. Avrupa Güvenlik Gündemi'nin Oluşturulması

Charlie Hebdo saldırısının ardından dini motifli terörizm tehdidinin artmasıyla birlikte 28 Nisan 2015 tarihinde Avrupa Birliği Güvenlik Gündemi oluşturulmuştur. Avrupa Birliği Güvenlik Gündemi'nde birliğin güvenliği için siber saldırı, organize suçlar ve terörle mücadele öncelikli konular olarak belirlenmiştir. Avrupa Güvenlik Gündemi'nde terörle mücadele ve radikalleşmenin önlenmesi amacıyla aşağıdaki stratejilerin uygulanmasına karar verilmiştir:

1. Europol'ün yeteneklerini genişletmek.
2. Europol bünyesinde bir ECTC (European Counter Terrorism Centre/Avrupa Terörle Mücadele Merkezi) kurmak
3. BT şirketleriyle bir Avrupa Birliği forumunun başlatmak
4. Terörizmin finansmanı ile mücadele için önlemleri arttırmak
5. Eğitim, gençlik katılımı ve kültürler arası diyalog için Avrupa Birliği programları aracılığıyla radikalleşmeyi önlemek.
6. Cezaevlerinde radikalleşmeyi önlemek.
7. Radikalleşmeyi önleme programlarının geliştirmek (European Commission, 2015).

Avrupa Birliği Güvenlik Adımı'nın oluşturulmasıyla birlikte üye devletler, terörizmle mücadele konusunda daha etkin çalışmaya yönelik adımlar atmaya başlamıştır. Bununla birlikte üye devletler, terörizmle mücadelesinde daha sıkı iş birliği içerisinde ve daha geniş stratejilerle mücadele etmeye başlamıştır.

6. 4. 20 Kasım 2015 Avrupa Birliği Adalet ve İçişleri Konseyi Kararları

13 Kasım 2015 tarihinde Paris'te yaşanan terör saldırılarından sonra Avrupa Birliği içerisinde güvenliğ tehdidi daha fazla artmıştır. Bakanlar, Avrupa Konseyi Üyeleri tarafından 20 Kasım 2015 tarihinde yayınlanan terörle mücadele bildirisinin kapsadığı tüm alanların ve özellikle PNR (Passenger Name Record – Yolcu Adı Kayıt) sistemi, ateşli silahlar, dış sınırların kontrolleri, bilgi paylaşımı, terörün finansmanı, teröre karşı ceza adaleti tepkisi ve şiddet içeren aşırcılık gibi konularla mücadeleye yönelik uygulanmaların hızlandırılmasının önemi belirtilmektedir. (Johannesson, 2018, s. 38). Bununla birlikte terörizmle mücadele konusunda Frontex'in yetkileri genişletilmiştir:

- a) 2015 yılı sonuna kadar terörle mücadeleye katkıda bulunmak,
- b) Yabancı terörist savaşçıların şüpheli seyahatlerinin ve ateşli silah kaçaķlıęının Europol ile işbirliği içinde daha iyi tespit etmek,
- c) Terör örgütleriyle mücadeleyi daha etkin hale getirmek için üye devletlerin dış sınırlardaki kontrolleri sıkılaştırmasına yardımcı olmak.

Bununla birlikte terörle mücadelede başka kararlar da alınmıştır:

1. Terör örgütlerinin finansmanı ile mücadelenin etkinliğini ve verimliliğini artırmak,
2. Terörle mücadelede Europol'ün daha iyi bilgi alışverişi sağlaması için FIU.net ağının yoluyla güçlendirilmesi,
3. Üye devletlerin ulusal makamlarının şüpheli yabancı terörist savaşçılara ilişkin verileri SIS II'ye sistematik olarak girmesini hızlandırmak (European Council, 2015).

20 Kasım 2015 tarihinde Avrupa Birliği Adalet ve İçişleri Konseyi tarafından alınan bu kararlar, Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesini güçlendirme çalışmalarını hızlandırdığını göstermektedir.

6. 5. Yolcu Adı Kayıt Sistemi'nin Oluşturulması

Avrupa Birliği içerisinde yaşanan dini motifli terör saldırılarından dolayı üye devletler arasında terörle mücadeleye yönelik çalışmalar arttırılmıştır. Bununla birlikte Avrupa Birliği içerisinde terörizmle mücadeleye yönelik yeni programlar, kararlar ve savunma mekanizmaları oluşturulmaktadır. Bunlardan biri Avrupa Birliği Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi tarafından kabul edilen Yolcu Kaydı sistemidir. 27 Nisan 2016 tarihinde yapılan toplantıda üye devletlerin onayıyla Avrupa Birliği içerisinde terörizmle mücadeleyi daha etkin hale getirmeye yardımcı olacağı düşünölen Yolcu Adı Kayıt Sistemi'nin faaliyete geçirilmesi kararlaştırılmıştır. Yolcu Adı Kayıt sistemi, Avrupa Birliği'nin terörle mücadelesinde aşağdaki belirtilen alanlarda katkı sağlamaktadır:

1. Önceki zamanlarda teröre karışmış olan kişileri tespit etmek,
2. Terör örgütlerinin birlik içerisindeki teşkilatlanmasını ve faaliyetlerini engellemek,
3. Teröristlerin Avrupa Birliği'ne geçişini önlemek (European Council, 2016).

Yolcu Adı Kayıt Sistemi'nin oluşturulmasıyla birlikte hem üye devletlere dışarıdan gelebilecek teröristlerin Avrupa Birliği'ne girişini önlemeye, Avrupa Birliği içerisindeki tespit etmeye, teröristlerin Avrupa Birliği içerisindeki faaliyetlerini engellemeye ve saldırılarını önlemeye yönelik güvenlik çalışmaları güçlendirilmiştir. Bu bakımdan Yolcu Adı Kayıt Sistemi, Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesinde önemli katkı sağlamaktadır.

6. 6. Güvenlik Stratejisi'nin Güncellenmesi

Terörizmle mücadele yöntemlerini güçlendirmeye çalışmakta olan Avrupa Birliği, 29 Haziran 2016 tarihinde Güvenlik Stratejisi'ni güncelleme kararı almıştır. İlk olarak 2003 yılında oluşturulan Güvenlik Stratejisi'ndeki belirtilen hususlarda, kararlarda ve stratejilerde düzenlemeler yapılmıştır. Güncellenmiş olan Güvenlik Stratejisi'nde terörle mücadeleye yönelik verilen kararlar şunlardır:

1. Terör örgütlerinin üye devletler içerisindeki faaliyetlerini önlemeye yönelik güvenlik çalışmalarının genişletilmesi,

2. Üye devletlerde terör örgütlerinin tutunmasını engelleyebilecek ve güvenli bir ortam yaratacak şekilde güvenliği yeniden tesis etme çalışmalarına ağırlık verilmesi,
3. Üye devletleri terörizm tehdidine karşı mücadelede deniz, siber güvenlik vs. gibi savunma mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesi,
4. Terörle mücadelede işbirliği çalışmalarını arttırmak.
5. Avrupa Birliği 'nin iç güvenliğinin korunmasına yönelik terörizmle mücadeleyle ilgili mevcut zorluklara nasıl daha iyi yanıt verebileceğini belirlemek için Avrupa Birliği'nin mevcut politika ve stratejilerini yeniden gözden geçirmek (European Council, 2016).

6. 7. FIU.NET'in Terörle Mücadelede Kullanılmasına Karar Verilmesi

Avrupa Birliği, kendi sınırları içerisinde yaşanan dini motifli terör saldırılarından sonra terör örgütlerinin faaliyetleri hakkında istihbarat çalışmalarını hızlandırmaya başlamıştır. Bunlardan biri ise FIU.NET (Financial Intelligence Unit / Mali İstihbarat Birimi) isimli bilişim ağı sistemidir. FIU.NET, Avrupa Birliği'nde faaliyet gösteren finansal istihbarat birimlerinin kendi aralarındaki bilgi alışverişini ve iş birliğini sağlamak amacıyla kurulan ortak bilişim ağıdır. 1 Ocak 2016 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi tarafından FIU.NET'in terörle mücadele konusunda Europol'e destek vermesine karar verilmiştir. Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesinde FIU.NET, Europol'e terör örgütlerinin finansmanlarını tespit etmek ve finansal alanda terör örgütlerinin faaliyetlerinin takibi konusunda destek sağlamasına karar verilmiştir. Ayrıca Europol'ün teröristlerle ilgili istihbarat ve bilgi alışverişini sağlaması bakımından katkılar sağlamasına karar verilmiştir (European Commision, 2017). 1 Ocak 2016'da Avrupa Birliği Komisyonu tarafından FIU.NET'in terörle mücadelede Europol'e destek vereceğinin kararlaştırılmasından bu yana FIU.NET'in Europol'e terörle mücadele konusunda destek vermesinden bu yana, Europol'ün terörle mücadeleye yönelik mali alandaki istihbaratları ve kapasiteleri önemli ölçüde güçlenmiştir (Europol, 2023).

6. 8. Avrupa Birliği Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı'nın Kurulması

Arap Baharı hareketinin başlamasından itibaren Avrupa Birliği'ne gelen yoğun göç akınında terör örgütü üyelerinin de mülteci ve sığınmacıların arasına sızmaya çalıştığının tespit edilmesi, Avrupa Birliği'nin sınırlarında terör örgütü üyelerinin geçişini engelleme çalışmalarını arttırmasına neden olmuştur. Bu bakımdan Avrupa Birliği Komisyonu'nun kararıyla 6 Ekim 2016 tarihinde Avrupa Birliği Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (European Border And Coast Guard Agency) kurulmuştur. Ayrıca 2005 yılından bu yana Avrupa Birliği'nin kurumlarından biri olan Frontex de yeni kurulan Avrupa Birliği Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı'na dahil edilmiştir (Campesi, 2018, s. 12). Avrupa Birliği Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı, terörizmle mücadele konusunda da destek vermekte olup yasadışı göç, insan kaçakçılığı ve terörizm gibi suç faaliyetlerine karıştığından şüphelenilen kişilerin tespit edilmesi ve kişisel verilerini kontrol etmektedir (European Council, 2016). Bu bağlamda oluşturulan bu ajans,

özellikle sınır dışından yaşanan yasadışı göçlerde yakalanan kişilerde terör örgütü üyesi olanları tespit etmek amacıyla Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadelesine katkı sağlamaya çalışmaktadır.

6. 9. Giriş – Çıkış Sistemi'nin Geliştirilmesi

Avrupa Birliği Konseyi, birlik sınırının giriş-çıkışlarında terör örgütü üyelerini tespit etmek ve bu konuda önlemler almak amacıyla 20 Kasım 2017'de Giriş – Çıkış Sistemi'nin geliştirilmesine karar vermiştir. Giriş – Çıkış Sistemi'nin temel amacı, birliğin dış sınırlarında giriş – çıkışların kontrolünü güçlendirmektir. Bununla birlikte Avrupa Birliği üyesi olmayan kişilerin birlik içerisinde giriş - çıkış bilgilerini kaydetmektir. Giriş – Çıkış Sistemi, istendiği zaman güvenlik birimlerinin seyahat geçmişi kayıtlarına erişebilmesine imkân sağlayarak terör faaliyetlerinde yer alan kişileri tespit etmek, önlemek ve güvenlik birimlerinin sınır giriş – çıkış verilerinde terörist şüphelisi olan kişilerin tespitini yapmak açasından kolaylık sağlamaktadır. Bununla birlikte Giriş-Çıkış Sistemi içerisindeki verilerin, hem Avrupa Birliği'ne üye olmayan vatandaşlar içerisinde terörist şüphelisi kişilerin kendi belgelerini imha etmesi durumunda hem de görevli makamların parmak izi veya yüz görüntüleri kullanılarak sabıkası olup olmadığını tespit etmek gibi durumlarda bir kimlik doğrulama aracı olarak kullanılmasına karar verilmiştir (European Parliament, 2017). Bu bağlamda Giriş – Çıkış Sistemi, geçmişte gerçekte fakat diğer güvenlik birimlerinde silinmiş olan giriş-çıkış kayıtlarını arşivliğini yapması bakımından da önem taşımaktadır.

6. 10. Avrupa Savcılığı Ofisi'nin Terörle Mücadele Suçlarına Yönelik Yetkilerinin Güçlendirilmesi

Avrupa Birliği Konseyi, yakalanan terör örgütü üyelerine yönelik hükümlerin ve cezaların genişletilmesine yönelik çalışmalar hazırlamaya başlamıştır. 12 Eylül 2018'de terör suçu işleyenlere Avrupa Savcılığı Ofisi'nin yetkilerinin güçlendirmesine yönelik karar alınmıştır. Bu kararla birlikte Avrupa Savcılığı Ofisi'nin terör suçu işleyenlerin hükümlerine yönelik daha fazla yetkiye sahip olması sağlanmıştır. Bununla birlikte caydırıcı nitelikte hükümlerin verilmesiyle Avrupa Birliği içerisinde terör saldırısı gerçekteştirmeye veya terör örgütlerine dahil olmaya meyilli kişileri korkutabilme gibi katkı da sağlamaktadır. Ayrıca Avrupa Savcılığı Ofisi, terör suçu işleyenlerin mallarına ve finansmanlarına el konulmasına ilişkin ulusal yetkililere talimat verebilme yetkisine sahip olmuştur (European Commission, 2018).

6. 11. Schengen Bilgi Sistemi'nin Geliştirilmesi

Avrupa Birliği Konseyi, 28 Kasım 2018'de Schengen Bilgi Sistemi'nin geliştirilmesi amacıyla yeni kararlar almıştır. Schengen Bilg Sistemi'nin geliştirilmesiyle özellikle terörizmle ilgili faaliyetlerde bulunan kişilerin takibinin yapılmasına ve birlik sınırına geçişleri konusunda daha fazla önlem alınmasına başlanmıştır. Bununla birlikte kişilerin terör örgütü üyesi olup olmadığını tespit etmek amacıyla kimliklerini doğrulamak amacıyla parmak izinin, avuç içi izinin, yüz görüntüsünün ve genetik bilgilerinin de iğermesine karar verilmiştir. Bu bağlamda Schengen Bilgi Sistemi'nin geliştirilmesinin

etkisiyle Avrupa Birliği'ne dışarıdan gelecek olan kişilerin yüz grntsnn, avuç içi izinin, genetik bilgilerinin ve parmak izlerinin ayrıntılı bir Şekilde kayıt edilip incelenmesi açısından terrr grgt üyelerinin sahte pasaportla giriş yapmalarını önlemek açısından büyük katkı sağlamaktadır (European Council, 2018).

6. 12. Eurojust Ortak Veri Tabanı'nın Oluşturulması

5 Eylül 2019'da Eurojust (European Union Agency for Criminal Justice Cooperation / Avrupa Birliği Adli İşbirliği Birimi), Avrupa Birliği'nin terörle yargı alanında mücadelesini geliştirmek amacıyla "Terörle Mücadele Sicili" isminde ortak bir veri tabanı oluşturulması kararı almıştır. ncelik olarak ortak veri tabanında ye devletlerin terörizmle karşı adli müdahalelerini geliştirmek ve ye devletlerin vatandaşlarının güvenliğini arttırmak olarak belirtilmiştir. Ayrıca ortak veri tabanı ile ulusal adli makamların terörle mücadelede daha aktif ve daha kapsamlı bir Şekilde hareket etmesine yardımcı olmaktır. Eurojust tarafından oluşturulan Terörle Mücadele Sicili'nde c ana tema üzerinde durulmasına karar verilmiştir:

1. Terrr grgtlerini ve terrr grgt üyelerinin soruştırmaları, mahkumiyetleri ve kovuştırmalarıyla ilgili ye devletler arasında bilgi paylaşımı,
2. Soruştırmalarda ve koordinasyon çalışmalarının ihtiyaçları arasındaki bağlantılarını belirlemek,
3. Terörizmle karşı yargının iyileştirilmesine yönelik dersler almak ve analizler yapmak (Eurojust, 2019).

6. 13. Avrupa Birliği'nin Dijital Alandaki Terör Faaliyetlerini nlemeye Yönelik Düzenlemeler

Avrupa Birliği Konseyi tarafından dijital ortamlarda da faaliyet gösteren terrr grgt üyelerine yönelik çalışmalara ağrlık verilmesine başlanmıştır. 29 Nisan 2021 tarihinde yapılan toplantının sonucunda Avrupa Birliği Konseyi tarafından dijital alanda terrr grgtlerinin kötücül faaliyetlerini önlemeye yönelik stratejilerin belirlenmesine karar verilmiştir. Bununla birlikte dijital alanda teröristlerin etkinliğinin ve paylaşmalarının yayılmasına yönelik düzenleyici önlemlerin oluşturulmasına karar verilmiştir. Avrupa Birliği içerisindeki hizmet sağlayıcılarının, yer sağlayıcılarının ve içerik sağlayıcılarının tümüne dijital alandaki terör içeriklerini kaldırmak veya erişimi devre dışı bırakmak yetkisine sahip olmalarına ve dijital alandaki terör faaliyetlerinin tekrar oluşmasını önlemek için ye devletlerin devamlı bilgi alışverişinde bulunmasına karar verilmiştir. Dijital alanda yapılan bu yeni düzenlemeyle terrr grgt üyelerinin etkin olduğu internet sitelerinde veya sosyal medya platformlarında oluşabilecek terör hareketlerine yönelik daha tedbirli hareket edilmesine karar verilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerle birlikte terrr grgtlerinin dijital alanda güçlenmesinin ve faaliyetler yürütmesinin önlenmesinde katkı sağlamaya çalışmaktadır (European Council, 2021). Bu bakımdan Avrupa Birliği'nin terörle mücadeleye yönelik hem reelde hem de sanalda etkin çalışmalar yürütmeye çalıştığı grlmektedir.

Arap Baharından sonra Avrupa Birliği tarafından Europol, Avrupa Savcılığı Ofisi ve Eurojust gibi mevcut kurumlar güçlendirilmiş olup Avrupa Güvenlik Gündemi ve Yolcu Adı Kayıt Sistemi gibi yeni

programlar oluşturulmuştur. Bununla birlikte Yolcu Adı Kayıt Sistemi, FIU.Net ve Giriş – Çıkış Sistemi'nin geliştirilmesiyle Avrupa Birliği'nin Arap Baharından sonra dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde dijital alana da ağırlık verdiği görölmektedir. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin oluşturduğu bu programlar, kurumlar ve kararlarla dini motifli terör örgütleriyle mücadeleye yönelik güvenlik ve savunma politikalarının kapsamını genişlettiği görölmektedir. Bununla birlikte Avrupa Birliği'nin Arap Baharının etkisiyle artış gösteren dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde güvenlik önlemlerini arttırdığını göstermektedir.

7. SONUÇ

Çalışmada elde edilen bulguların ışığında Arap Baharının, Avrupa Birliği'nin dini motifli terörizmle mücadelesini olumsuz etkilediği görölmektedir. Bu sonuca varılmasının sebeplerinden birincisi, Arap Baharının yaşandığı devletlerdeki dini motifli terörizmin Avrupa Birliği'ne mülteci ve sığınmacıların arasına sızıp giriş yapan terör örgütü üyelerinin birlik sınırları içerisinde teşkilatlanması, güçlenmesi ve faaliyetler yürütmeye başlamasıdır. İkinci ise dini motifli terör örgütlerinin Avrupa Birliği içerisinde sırasıyla 2015'de İle-de-France ve Paris'de, 2016'da Brüksel, Nice ve Berlin'de, 2017'de Manchester, Londra ve Barcelona'da büyük çaplı terör saldırıları gerçeğeştirmesidir. Gerçeğeştirilen bu dini motifli terör saldırıları, Avrupa Birliği'nin güvenliği açısından dini motifli terör tehdidinin kritik bir noktaya geldiğini ortaya koymakta olup ayrıca Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde ciddi açıkları olduğunu göstermiştir. Üçüncüsü ise Arap Baharı başladıktan sonra Avrupa Birliği içerisinde dini motifli terör örgütü üyeleri tarafından gerçeğeştirilen büyük çaplı terör saldırılarının Avrupa Birliği içerisinde yaşayan kişilerin güvenlik açısından kendilerini güvensiz hissetmelerine ve terör saldırılarına karşı daha fazla endişe duymalarına neden olmuştur. Dördüncüsü ise Arap Baharıyla birlikte Avrupa Birliği'ne giriş yapıp burada teşkilandıktan sonra büyük çaplı terör saldırıları gerçeğeştiren dini motifli terör örgütleriyle mücadele etmek için Avrupa Birliği'nin daha fazla çaba göstermesine ve çalışmalar yürütmesine neden olmuştur.

Bununla birlikte Avrupa Birliği, dini motifli terör örgütleriyle mücadeleye yönelik güvenlik ve savunma politikalarını genişletmek, yeni kurumlar ve programlar oluşturmak zorunda kalmıştır. Dolayısıyla bu durum, Avrupa Birliği'nin yeni oluşturulan kurumlar, programlar ve politikaları yürütmek için maddi harcamalar yapmasına neden olmuştur. Ayrıca yaşanan terör saldırılarında hayatını kaybedenlerin aileleri, zarar gören mekanların yenilenmesi, hasar gören alanların onarımı ve yaralanan kişilerin iyileşmesine yönelik de maddi harcamalar yapmak zorunda kalmıştır. Bu bağlamda Arap Baharı'ndan sonra dini motifli terör eylemlerine yönelik aldığı tedbirleri etkili olsa da Avrupa Birliği, maddi açıdan büyük zarara uğramıştır. Bu bağlamda Arap Baharının Avrupa Birliği içerisinde yükselen dini motifli terör tehdidinin Avrupa Birliği'ni maddi açıdan da olumsuz etkilediği sonucuna varılmaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada Arap Baharının Avrupa Birliği'ni dini motifli terör mücadelesinde gerek maddi ve gerek manevi anlamda olumsuz etkilemiş olup Avrupa Birliği'nin iç ve dış güvenliğinin de zarar görmesine neden olduğu sonucuna varılmaktadır.

Çalışmanın kullanılabilir alanları Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinin tarihsel süreci, dini motifle terör örgütleriyle mücadelesine yönelik geliştirdiği güvenlik ve savunma politikaları araştırmalarıdır. Bununla birlikte Arap Baharının Avrupa Birliği'ne "dini motifli terörizmle mücadelesi açasından getirdiği etkileri, Avrupa Birliği'nde gerçekteşen dini motifli terör saldırıları ve dini motifli terör örgütlerinin Avrupa Birliği'ne verdiği zararları araştırmak açasından da önemli bir kaynak işlevi taşımaktadır. Çalışmada yapılan çıkarımlar, dini motifli terörizm, güvenlik, savunma ve istihbarat alanlarını kapsamaktadır. Bu bağlamda çalışmada elde edilen çıkarımlar dini motifli terörizmle ilgili çalışmalarda, Arap Baharı ile ilgili çalışmalarda, Avrupa Birliği'nin terörizmle mücadele ve istihbarat faaliyetlerini araştırma çalışmalarında kullanılabilir öneme sahiptir.

Bununla birlikte çalışmada elde edilen çıkarımlar, gerek Türkiye'de gerek ise uluslararası alanda dini motifli terör örgütleriyle mücadele ve istihbarat çalışmalarında da kullanılabilir öneme sahiptir. Çalışmanın konusuyla ilgili araştırma yapılmasının sebebi, Arap Baharının başlamasından itibaren dini motifli terör örgütlerinin Avrupa Birliği'nde yarattığı tehditleri anlamak, Avrupa Birliği'ne verdiği zararları detaylıca öğrenmek ve Avrupa Birliği'nin güvenlik ve savunma politikalarında getirdiği etkileri analiz etmektir. Bununla birlikte Arap Baharının başlamasıyla birlikte Avrupa Birliği'nin dini motifli terör örgütleriyle mücadelesini ele alan bu çalışma sayesinde Avrupa Birliği dışındaki diğer devletlere, uluslararası veya bölgesel örgütlere dini motifli terör örgütleriyle mücadelesinde nelerin yapıp yapılmaması gerektiğini, güvenlik ve savunma politikalarının nasıl geliştirilmesi gerektiğini daha iyi anlaması imkânı verilmektedir. Çalışmada elde edilen bulgular dini motifli terör örgütleriyle mücadelede yürütülecek güvenlik ve savunma politikalarında, dini motifli terör örgütlerinin teşkilatlanmasını ve planladıkları terör saldırılarını önlemeye yönelik istihbarat çalışmalarında önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Anderson D. (2017). Attacks in London and Manchester March-June 2017 İndependent Assessment of Mi5 and Police Internal Reviews Unclassified. Erişim adresi: http://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/664682/Attacks_in_London_and_Manchester_Open_Report.pdf
- Aydınalp H. (2023). Prof. Dr. Halil Aydınalp ile Söyleşi: Dini Motifli Terörizm, *Terörizm ve Radikalleşme Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 1-39.
- Bay D. (2021). *Avrupa Birliği Güvenlik Politikalarında Terörizm ile Mücadelenin Yeri*. (1.Baskı). Kriter Yayıncılık.
- BBC (2011, Ocak 15). Tunisia: President Zine Al-Abidine Ben Ali Forced Out. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-africa-12195025>
- BBC (2011, Şubat 21). Sudan's Omar Al-Bashir 'Will Not Seek Re-Election' . Erişim adresi: <https://www.bbc.co.uk/news/world-africa-12521427>
- BBC (2011, Şubat 24). Algeria Ends 19-Year-Old State Of Emergency. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-africa-12573659>

- BBC (2015, Ocak 14). Charlie Hebdo Saldırısı: Üç Günlük Terör. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-europe-30708237>
- BBC (2017, Ağustos 18). Barcelona Attacks: Spain's Long Anti-Terror Experience. Erişim adresi: <https://www.bbc.com/news/world-europe-40973190>
- Belçika Temsilciler Meclisi (2018). Investigation Committee Terrorist Attacks 22 March 2016 Summary Of The Activities And Recommendations. Erişim adresi: https://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/attentats/Brochure_Terrorists_Attacks.pdf
- Berk O. T. (2020). *Türkiye'de Dini Motifli Terör*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara. 3.
- Biscop S. (2004). *The European Security Strategy Implementing a Distinctive Approach to Security*. Royal Institute for International Relations. 3-42. Erişim adresi: https://www.egmontinstitute.be/app/uploads/2004/03/Artikel.ESS_.pdf?type=pdf
- Blomfield A. (2011, Şubat 1). *King Abdullah II of Jordan Sacks Government Amid Street Protests*. Erişim adresi: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/jordan/8296589/King-Abdullah-II-of-Jordan-sacks-government-amid-street-protests.html>
- Campesi G. (2018). European Border and Coast Guard (Frontex): Security, Democracy and Rights at the EU Border Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice. Erişim adresi: https://www.academia.edu/36019689/European_Border_and_Coast_Guard_Frontex_Security_Democracy_and_Rights_at_the_EU_
- Cantekin A. (2011). Terör Olaylarının Özelliklerinin Haber Medyasında Haber Yapılışa Etkileri. *KHO Bilim Dergisi*. 21 (1), 83-101.
- Courts and Tribunal Judiciary of England and Wales (2019). Inquests Arising from The Deaths in The London Bridge and Borough Market Terror Attack Regulation 28 Report on Action to Prevent Future Deaths, Erişim adresi: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2019/11/London-Bridge-Borough-Market-Terror-Attack-2019-0332.pdf>
- Courts and Tribunal Judiciary of England and Wales (2020). *Hashem Abedi*, Erişim adresi: <https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/2020/08/Hashem-Abedi-Sentencing-Remarks.pdf>
- Department of Emergency and Military Affairs (2023, Temmuz 1). Terrorism Definitions. Erişim adresi: <https://dema.gov/army-national-guard/military-museum/publications/terrorism-definitions>
- Eurojust (2018). Berlin Christmas market terrorist attack of December 2016. Erişim adresi: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2018-06/2016-12_Berlin-terrorist-attack.pdf
- Eurojust (2018). Paris terrorist attacks of 13 November 2015. Erişim adresi: https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/2018-06/2015-11_Paris-terrorist-attack.pdf
- Eurojust (2019, Eylül 5). Speeding up and Strengthening The Judicial Response to Terrorism. Erişim adresi: <https://www.eurojust.europa.eu/news/launch-judicial-counter-terrorism-register-eurojust>
- European Commission (2017, Haziran 26). Commission Staff Working Document on Improving Cooperation Between EU Financial Intelligence Units. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=45318

- European Commission (2015, Nisan 28). Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee and The Committee of The Regions. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0185>
- European Commission (2018, Eylöl 12). State of The Union 2018: A Reinforced European Public Prosecutor's Office to Fight Cross-Border Terrorism. Erişim adresi: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_18_5682
- European Council (2014, Haziran 27). European Council 26/27 June 2014 Conclusions. Erişim adresi: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/143478.pdf
- European Council (2015, 20 Kasım). Conclusions of the Council of the EU and of the Member States meeting within the Council on Counter-Terrorism. Erişim adresi: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/11/20/jha-conclusions-counter-terrorism/>
- European Council (2016, Kasım 14). High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy, Vice-President of the European Commission, and Head of the European Defence Agency. Erişim adresi: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/11/14/conclusions-eu-global-strategy-security-defence/>
- European Council (2016, Nisan 27). Directive (Eu) 2016/681 of The European Council of 27 April 2016 on The Use of Passenger Name Record (PNR) Data for The Prevention, Detection, İnterigation and Prosecution of Terrorist Offences and Serious Crime. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016L0681veqid=1689580644239>
- European Council (2018, Kasım 28). Regulation (Eu) 2018/1862 of The European Parliament and of The Council of 28 November 2018 on the Establishment, Operation and Use of The Schengen İnterinformation System. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018R1862>
- European Council (2021, Nisan 29). Regulation 2021/784 of The European Parliament and of The Council of 29 April 2021 on Addressing the Dissemination of Terrorist Content Online. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32021R0784>
- European Council (2022, Ocak 1). Infographic- Terrorism in the EU: facts and figures. Erişim adresi: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/terrorism-eu-facts-figures/>
- European Council (2023, Ocak 1). The EU's Response to Terrorism. Erişim adresi: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/#:~:text=EU%20definition%20of%20terrorism,abstain%20from%20performing%20any%20act>
- European Council. (2005, Kasım 30). The European Union Counter Terrorism Strategy. Erişim adresi: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2014469%202005%20REV%204/EN/pdf>
- European Council. (2007, şubat 12). Council Decision of 12 February 2007 establishing for the period 2007 to 2013, as part of General Programme on Security and Safeguarding Liberties, the Specific Programme Prevention of and Fight against Crime. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32007D0125>
- European Council. (2008, Haziran 10). *Enhancing the Security of Explosives*. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=LEGISSUM%3A133289>

- European Parliament (2017, Kasım 8). Regulation of The European Parliament and of The Council Establishing an Entry/Exit System. Erişim adresi: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-47-2017-INIT/en/pdf>
- Europol (2011). TE-SAT 2011: EU Terrorism Situation and Trend Report. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/te-sat-2011-eu-terrorism-situation-and-trend-report>
- Europol (2012). TE-SAT 2012: EU Terrorism Situation and Trend Report. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/te-sat-2012-eu-terrorism-situation-and-trend-report>
- Europol (2013). TE-SAT 2013: EU Terrorism Situation and Trend Report. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/te-sat-2013-eu-terrorism-situation-and-trend-report>
- Europol (2015). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2015. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2015>
- Europol (2015). Islamic State Going Global. Erişim adresi: https://www.europol.europa.eu/annual_review/2015/terrorism.html
- Europol (2017). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/te-sat-2013-eu-terrorism-situation-and-trend-report>
- Europol (2018). European Union Terrorism Situation and Trend Report 2018. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2018-tesat-2018>
- Europol (2022). European Union Terrorism Situation and Trend report 2022. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2022-te-sat>
- Europol (2023). Europol Joins Forces with EU Fius to Fight Terrorist Financing and Money Laundering. Erişim adresi: <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/europol-joins-forces-eu-fius-to-fight-terrorist-financing-and-money-laundering>
- Hassapis C., Katsikides S. ve Markoulis S. (2018). *Terror Attacks, Foreign Exchange Markets and Class Dynamics*. Hardy Hanappi (Ed.), *Classes: from National to Global Class Formation* içinde (1-22), IntechOpen.
- Iklódy G. (2010). The New Strategic Concept and the Fight Against Terrorism: Challenges ve Opportunities, *Defence Against Terrorism Review*, 3(2), 3-12.
- International Institute for Counter-Terrorism (2016, Mart 22). The Brussels Attacks – 22/03/2016: What do we know? ve Insights from ICT Experts. Erişim adresi: <https://www.ict.org.il/UserFiles/ICT-Brussels-Attacks-Mar-16.pdf>
- İşleyen B. (2017). The External Dimension of European Union Counter-Terrorism Discourse: Good Governance, the Arab “Spring” and the “Foreign Fighters”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 14 (55), 59-74.
- Johannesson E. (2018). European Integration in the field of Counterterrorism can Traditional Integration Theories Explain The Measures Taken to Combat The New Threats Facing Europe, *Uppsala Universitet*, 38-39.
- Kılınç T. (2014, Ağustos 15). 5 Soru: Irak'ta Başbakanlık Krizi ve Maliki'nin İstifası, *SETA*, Erişim adresi: <https://www.setav.org/5-soru-irakta-basbakanlik-krizi-ve-malikin-in-istifasi/>
- Kirman, M. A. (2004). Küresel Bir Sorun Olarak Din ve Şiddet. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 315-332.
- Kuşoğlu B. (2012). Libya: Arap Baharı'na NATO “Katkısı”. *Yasama Dergisi*. 22, 99-118.

- Kuyaksil A. (2014). Terör Örgütlerinin İdeoloji Unsuru Olarak Kullandığı Bazı Dinî Kavramlar. *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*. (1), 79-114.
- Le Parisien (2015, Ocak 9). Epicerie casher de la porte de Vincennes: les otages «vraisemblablement» tués avant l'assaut. Eriřim adresi: <https://www.leparisien.fr/faits-divers/prise-d-otage-dans-une-epicerie-casher-porte-de-vincennes-a-paris-09-01-2015-4432557.php>
- Miş N. (2012). *Suriye 2011*, Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü, Erişim adresi: https://ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/oy2012_257_300.pdf
- Muslu E. (2012). *Yemen 2011*, Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü, Erişim adresi: https://ormer.sakarya.edu.tr/uploads/files/oy2012_323_358.pdf
- Office of The Law Revision Counsel United States Code (2015, Haziran 2). *Terrorism*. Erişim adresi: <http://uscode.house.gov/view.xhtml?path=/prelim@title18/part1/chapter113B&edition=prelim>
- Özar S. ve Yavuz H. A. (2017, Haziran 12). Avrupa'nın Terörle İmtihani: Yabancı Terörist Savaşçılarla Mücadele Bağlamında Fransa ve Hollanda Tecrübesi, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (31), 441-468.
- Reuters (2011, Şubat 2011). Bahrain's King Gives out Cash Ahead of Protests. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/bahrain-subsidies-idAFLDE71A24Z20110211>
- Statista (2022, Temmuz 1). Number of Fatalities due to Terrorist Attacks in the European Union from 2010 to 2021. Erişim adresi: <https://www.statista.com/statistics/1178596/number-of-fatalities-from-terrorism-eu/>
- Strebel M. A. ve Steenbergen M. (2017). The Impact of the November 2015 Terrorist Attacks in Paris on Public Opinion: A Natural Experiment, *Department of Political Science*. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/320922352_The_Impact_of_the_November_2015_Terrorist_Attacks_in_Paris_on_Public_Opinion_A_Natural_Experiment
- Tangör B. (2012). Avrupa Birliği'nin Terörizmle Mücadele Stratejisi: Yeni Bir Bütünleşme Alanı Mı? . *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*. 1 (11), 85-118.
- Taniş K. (2021). *Fas Krallığı: Demokratikleşme Süreci ve Anayasa Yapımı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Karabük, 86-87.
- Telli A. (2012). Mısır Devrimi'nde Sosyal Medyanın Rolü, *Bilge Strateji Dergisi*, (4), 65-91.
- The Guardian (2015, Ocak 21). France Boosts Anti-Terror Measures in wake of Paris Attacks. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/world/2015/jan/21/france-anti-terror-measures-paris-attacks-manuel-valls>
- The Guardian (2016, Mart 22). Timeline of the Brussels attacks. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2016/mar/22/where-the-brussels-attackers-struck>
- Trade Arabia (2011, Şubat 26). Three Bahrain Ministers Sacked Amid Protests. Erişim adresi: https://www.tradearabia.com/news/MISC_194194.html
- Türkoğlu A. H. ve Aydın M. E. (2015). “*Dinî Motifli Terör*” Kavramı, Atatürk Araştırma Merkezi, 163-172.
- United Nations Digital Library (2004, Ekim 8). Adopted by the Security Council at its 5053rd Meeting, on 8 October 2004. Erişim adresi: <https://digitallibrary.un.org/record/532676?ln=en>
- VOA (2011, Mart 13). Umman Sultanı Kâbus Yasama Gücünü Konseylere Devretti. Erişim adresi: <https://www.voaturkce.com/a/umman-sultan-kabus-yasama-gucunu-konseylere-devretti-117898799/893908.html>